

NOTES SOBRE LA PROCEDÈNCIA MATARONINA D'UNES TELES DE VILADOMAT

La imminent exposició a Mataró de l'obra d'Antoni Viladomat, que està preparant el Museu Comarcal del Maresme amb la col·laboració del Museu Arxiu de Santa Maria, ens ha portat a rellegir la bibliografia dedicada al gran pintor català del segle XVIII.

Hem consultat principalment l'estudi del tractadista i crític del segle passat Fontanals del Castillo, i la tesi del professor Santiago Alcolea sobre la pintura catalana en el segle XVIII.

El llibre de Fontanals del Castillo, existent a la Biblioteca de la Caixa de Mataró, està relligat sense les darreres pàgines de l'obra i deixa a mig l'inventari, i falten també els *Apéndices* que anuncia en el text.

En la tesi del Dr. Alcolea s'insereix un d'aquests *Apéndices* transcrit d'un manuscrit de Fontanals, del qual es conserva una còpia *no siempre fácil de interpretar*. Segons aquest manuscrit les pintures catalogades amb els números 183 al 189, que corresponen a tres bodegues i les cèlebres quatre teles de *Les Estacions*, de la col·lecció de Claudi Lorenzale, que fou director de l'Escola de Belles Arts de Barcelona, procedien de Mataró.

Fontanals indica textualment: *Todos los cuadros de Lorenzale proceden de la casa Vedrema de Mataró, que los adquirió directamente a A. Viladomat.*

La casa *Vedrema* no pot ser altra que la casa *Vedruna*, coneguda segons el Registre de la Propietat de Mataró com la *Torre Vedruna o Esmandia*. En efecte, com es pot comprovar en la genealogia que detallem, els *Vedruna* són els hereus dels *Esmandia*, parents de l'esposa de Viladomat.

Encara existeix a Mataró, ara propietat de l'Ajuntament, la gran masia dels *Esmandia* i la darrera propietària que, abans que la finca fos comprada pels Andreu, era la Sra. Ramona de *Vedruna* i *Esmandia*.

Ens consta que els germans Isabel, Mariano i Antoni Andreu, propietaris de la casa *Esmandia*, varen vendre els anys 1908-1910 els sis quadres de Viladomat de la història de sant Josep, que ornaven el menjador de la casa, a la Sra. Gertrudis Clivi-

llés Vda. Marfà. En morir aquesta senyora els va deixar, segons testament, a les seves filles Teresa, esposa de Josep Viladevall, i Montserrat, esposa de Josep Vidal-Barraquer. Aquestes teles segueixen actualment propietat de les famílies esmentades.

El mateix *Apèndice* ens indica també com a procedents de la casa Vedruna (Esmandia) les teles que cataloga amb els números 196 (Mort de sant Josep), 205 (sant Josep), 207 (transverberació de santa Teresa), 212 (fundació de l'orde de la Mercè) i 213 (La Pietat).

També assenyala com a propietari de les teles 227 (Adoració dels pastors) i 228 (Inspiració de sant Josep) el canonge ardiaca de la catedral de Barcelona Puig i Esteve (1812-1885), fill de Mataró.

Igualment procedeixen de Mataró les teles 233 i 234 (Jesús jove i Maria) cedides al Museu Municipal, ara Museu Comarcal del Maresme, pel Sr. Manuel Coma (Comas). Els òvals 235 i 236 (sant Francesc de Paula i sant Ignasi de Loiola) els conserven a Mataró els Srs. Esquerra, descendents del Sr. Comas.

Totes aquestes teles i l'extensa obra de Viladomat a les esglésies de Santa Maria, Sant Josep, les Caputxines i al convent de les Tereses, ens fa pensar que els lligams de Viladomat amb Mataró són molt més forts del que crèiem fins ara.

L'apèndix núm. XX de la tesi del Dr. Alcolea, ens transcriu l'inventari dels béns del pintor barceloní Josep Viladomat i Esmandia, fill d'Antoni Viladomat, realitzat l'any 1786, que comença així:

En nom del Señor amen. Sia a tots notori com Don Felip Neri Smandia, ciutadà honrat de Barcelona y receptor del St. Tribunal de la Inquisició de est Principat com a tenint dret en los bens que foren de Joseph Viladomat, pintor ciutadà de Barcelona, com a altre dels proximors parents de est ...

Felip Neri Esmandia, tresorer general del Sant Ofici, era el propietari de la casa Esmandia de Mataró i, com hem vist, es declara parent pròxim de Viladomat.

El fet d'haver-se destruït l'any 1936, els registres sacramentals de la parròquia del Pi, on es va casar Antoni Viladomat amb Eulàlia Esmandia, ens priva de precisar el grau de parentiu de l'esposa del pintor amb els Esmandia de Mataró.

Aquests descendien del manyà Miquel Esmandia, pare del jove manyà Miquel, que juntament amb Pere Catà foren els constructors de la reixa de la capella de la Concepció de la catedral de Tarragona, obra dirigida pel *tracista* fra Josep de la Concepció, carmelita del convent de Sant Josep de Mataró (1681).

Segons el professor Pere Moles i Ribalta: *La família Esmandia era d'origen artesà: traginers, patrons, mariners, manyans i fusters en la segona meitat del segle*

XVII. Dividits en dues branques es dedicaren en el segle XVIII al comerç del sucre i s'associaren amb els Milans d'Arenys de Mar -parents seus- una gran companyia d'afers amb l'Estat. A Mataró havien emparentat amb les famílies Velada, Caralt, Matheu i Cantallops. La branca representada per Miquel, Josep i Felip Neri Esmandia, vivia a Mataró i evolucionà vers l'estament militar, a través de concessions de l'arxiduc Carles i de Felip Vè. Foren tresorers de la Inquisició a Catalunya i se'ls considerava en clase de caballeros. (1)

Caldrà aprofundir en altres fonts per tal de poder precisar el parentiu d'Eulàlia Esmandia amb els Esmandies de Mataró i també buscar en les transmissions i testaments un possible inventari de la casa Esmandia, després Vedruna, que ens confirmi les afirmacions de Fontanals del Castillo.

Rafael Soler i Fonrodona

NOTES.

- 1.- MOLES i RIBALTA, Pere. *Societat i poder polític a Mataró (1718-1808)*. Premi Iluro 1972.

